

Uddrag af Poul Helgesens Skibbykrønike: om Hans Tausens ankomst til København i 1529¹

Kilder

Kildeintroduktion:

Skibbykrøniken er formentlig nedskrevet i 1533-34 og er et historisk skrift, der omhandler de politiske og religiøse stridigheder i 1520'erne og 1530'erne, som ledte op til den endelige reformation af Danmark i 1536. Krøniken er skrevet af den reformkatolske karmelitermunk, humanist og historiker Poul Helgesen (ca. 1485-1534), og er hans mest kendte skrift. Den er skrevet i et stærkt passioneret sprog, og Helgesen had til sin samtids luthersk-evangeliske prædikanter i Danmark gennemsyrrer skriftet. Dette gør skriftet til et katolsk partsindlæg, skønt Helgesen også var kritisk indstillet overfor tilstanden i den etablerede katolske kirke. Krøniken stopper brat midt i en sætning i år 1534, og hvad der herefter er sket med Helgesen vides ikke. Skriftet blev ikke udgivet i samtiden og foreligger kun i Helgesens originale håndskrift. Det blev fundet i 1650 muret inde i kirkemuren i Skibby Kirke – deraf skriftets navn. Hvem, der murede det inde, og hvorfor vides ikke; men med skriftets hårde kritik af den lutherske bevægelse og dennes kristendomsforståelse var dets indhold særdeles farligt for Helgesen efter reformationen.

Trods sin klare kritik af den luthersk-evangeliske reformationsbevægelse er Skibbykrøniken en af de bedste kilder til den tidlige reformationsbevægelses spredning i det danske rige. Samtidig giver den også en kritisk og uforbeholden vurdering af bevægelsens hovedpersoner i Danmark. I uddraget herunder beskriver Poul Helgesen, hvordan Hans Tausens ankomst til København fik den lutherske bevægelse til at sprede sig som en løbeild i befolkningen til stor skade for den katolske kirke.

Kilden:

I det samme Aar [1529] og i de samme Dage, som den kirkerøverske Kong Frederik^[1] helt havde kastet sig i Lutheriets Arme og ligeledes havde besluttet at bringe hele dette Rige til Fald, flyttede han en Mand ved Navn Hans Tavssøn, en frafalden Munk af Jerusalemsbrødrenes Orden^[2] og alle Lutheranernes Fænnikedrager^[3] her i Danmark, fra Byen Viborg i Jylland til København, for at han ved sin pestbringende Prædiken kunde føre denne Stad paa Afveje, ligesom han tidligere havde gjort ved Viborg og andre jydsk Byer, hvor han havde udryddet al Religion og udbredt Vanhelligens^[4] hele Vederstyggelighed.

Da han var kommen hertil, voksede Ondskaben i den Grad, at denne Stad, som tidligere havde været Guds frygtens og Religionens ivrigste og mest vedholdende Tilhænger, nu blev den mest forbryderske Hule for alskens Ugudelighed og Vanhelligelse. Den raa og uvidende Befolkning grebes nemlig af et utroligt Raseri og Vanvid og forgreb sig i saa høj Grad paa Gudshusenes Hellighed, at den ikke blot omstyrtede Helgenbillederne, men endogsaa overøste den hellige Nadvere med de grueligste Skældsord og til sidst iværksatte enhversomhelst Ugudelighed, som de havde hørt var sat i Værk af de troløse Malmøboere eller endogsaa af de afsindige Viborgere. Thi de forbryderske Borgere kunde ikke finde sig i, at nogensomhelst luthersk By i en eller anden Henseende overgik dem i Vanhelligelse og Ugudelighed.

¹ Kilde: <http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/uddrag-af-poul-helgesens-skibbykroenike-om-hans-tausens-ankomst-til-koebenhavn-i-1529/>